

Morten Levy: The World of the Gorrlaus Slåtts. A Morphological Investigation of a Branch of Norwegian Fiddle Music Tradition. I-III + kassettebånd. (Acta Ethnomusicologica Danica, 6). København, Forlaget Kragen 1989. 772 + 188 s. Noder. Pris 450,- kr. ISBN 87-89160-02-9.

I 1971 forlod Morten Levy sin faste stilling som musikarkivar ved Dansk Folkemindesamling blandt andet for at kunne koncentrere sig om sin udforskning af norsk folkemusiks hemmeligheder. Ti år senere havde han færdiggjort sin disputats „The World of the Gorrlaus Slåtts“, der dog først blev publiceret i 1989. Da havde Levy forladt musikforskningen til fordel for computerverdenen.

Gorrlause slåtter stammer fra Setesdalen i Norge. Det er en ren instrumental musik, som traditionelt kunne akkompagnere de gamle bondedanse. Idag dyrkes slåtterne, på linie med megen anden folkemusik, især som lytte-musik. De adskiller sig fra den øvrige norske violinmusik ved deres a-metriske opbygning. Her findes ikke de regelmæssige gentagelser, man ellers støder på, men en friere, mere fabulerende metrik. Også tonalt adskiller de sig radikalt fra anden norsk folkemusik.

Netop det forhold, at det musikalske materiale er så svært tilgængeligt for analyse, er ifølge Morten Levy en væsentlig grund til, at der ikke har været flere studier af selve musikken. Derimod findes flere værker om musik-kens historie, dens udøvere og folkloren omkring musikken.

Vi har altså at gøre med en musik, som stiller den udenforstående på en prøve, både den lyttende, den analyserende og den læsende (for denne bog er ikke let læsning!). Morten Levy siger selv, at hvis man følger en slåt (et defineret værk) fra musiker til musiker, vil værket gå i opløsning. Slåtten bliver et flimrende område, som i hver opførelse får nye konturer, detaljer – en ny karakter. På den måde bliver slåtten ikke et stykke musik, men et kompositionssystem, udviklet gennem århundreder, men altid med et frisk væsen. Slåtten bliver derved en eneste kollektiv komposition.

Levy tager udgangspunkt for sine teoretiske overvejelser i lingvisternes semiotiske studier – Louis Hjelmslevs sprogteori. Et af Hjelmslevs spørgsmål er, hvorvidt en videnskabelig indfaldsvinkel til humanistiske områder som sprog og musik er mulig? Han argumenterer for, at som en uundværlig del af den videnskabelige

indfaldsvinkel må der findes en teori indenfor emnet. Det er denne søgen efter et gyldigt teoretisk grundlag, Levy går igang med, idet han er utilfreds med de fleste traditionelle musikteoretiske arbejder.

De fire faktorer han, stadig ifølge Hjelmslev, skal bearbejde, er: 1) At betragte objektet som en helhed – alle slåtter som et samlet område, uanset at det umiddelbart kan være svært at finde noget fælles mellem de forskellige musikers „kompositioner/fortolkninger“. 2) At teorien udgår fra en konsekvent analyse – analysen af selve musikken udgør hovedbestanddelen af denne afhandling. 3) At teorien skal have en afklaret holdning til objektet (teorien er ikke blot en samling af hypoteser vedrørende et givet objekt). 4) Teoriens afgrænsning, hvor Hjelmslev forestiller sig en universel teori. En sådan universalitet tilstræbes ikke i Levys arbejde, men ideen om at opbygge en tilsvarende musikteori, anvendelig på andre genrer, fascinerer Levy.

Efter at have præsenteret sit videnskabelige udgangspunkt, omtalt problemerne ved at vælge det egentlige udgangspunkt (kan man beskrive musikken før man har en teori – kan man lave en teori før man kender musikken?), og fremsat en række postuler omkring slåtternes „flimren“ („fluktueren“), går Levy med imponerende grundighed i gang med at gennemarbejde sit materiale. De følgende 15 kapitler er en minutøs analyse af musikkens mange lag: Med udgangspunkt i det tonale rum begynder Levy nærmest fra scratch, med kernebegreber som: De enkelte trin, basistoner (altså en form for tone-hierarki) og tonale niveauer („stations“). Inden for de forskellige tonale niveauer arbejder Levy med meget præcise inddelinger som tonale buer (defineret i forhold til især basistone og toppunkt) med der til hørende udsmykninger og udeladelser. Efter en grundig gennemgang af de tonale elementer, man kunne kalde dem byggesten, ser Levy på den tidsmæssige organisation af musikken: De metrisk-rytmiske elementer. Heri indgår dels puls (bl.a. forholdet mellem fodstamp og buens strøg), dels en cyklisk tid (hvor Levy fremhæver oplevelsen af en tidsmæssig linearitet over for en musikalsk cykliskhed).

Efter at de grundlæggende bygningssten er defineret, fortsætter Levy med en gennemgang af de forskellige typer af gorrlause slåtter. Et gennemgående begreb bliver her „kredsløb“, de forskellige gentagelsesstrukturer, som ken-

detegner musikken – hele tiden koncentreret om rækkefølge, hvilke brikker der kan kombineres; spørgsmålet om, hvorvidt der ligger en forudbestemt rækkefølge, som kan forklare musikkens opbygning.

Levy har præsteret en imponerende grundighed og udholdenhed i sit arbejde, for at analysere så mange stykker så detaljeret er et meget stort arbejde. Resultatet – denne afhandling – er da også tilsvarende stort: 772 sider plus 187 sider appendix, spækket med nodeeksempler. Hvis man er af den type, som ikke synes om bøger fyldt med formler, så er dette ikke den rette læsning. Det er tungt at læse så mange næsten matematiske analyser.

„The World of the Gorrlaus Slåts“ introduceres af Morten Levy selv som en afhandling med en dobbelt målsætning: Dels at beskrive den gorrlause slåts struktur og tonalitet, en opgave Morten Levy karakteriserer som hørende ind under det musiketnologiske område. Dels at opbygge en musikteori, relateret til samme musikmateriale, hvilket samtidig placerer afhandlingen inden for det musikteoretiske område.

Personlig synes jeg, at netop beskrivelserne af struktur og tonalitet er den mindst musiketnologiske del. Jeg betragter faget musiketnologi som en teoretisk indfaldsvinkel mere end et spørgsmål om, hvorvidt det bearbejdede materiale tilhører den vestlige verdens kunstmusik eller en folkemusik. Derimod tror jeg, at Levy netop i det teoretiske kunne have fundet flere forskere indenfor musiketnologien, som har ladet sig inspirere af semiotikken, folk som John Blacking¹ og Anthony Seeger kunne her nævnes. For netop denne umiddelbare utilgængelighed, både tonalt og metrisk, hvor man selv må finde sine indfaldsveje, karakteriserer jo megen af den musik, musiketnologer beskæftiger sig med. Og ved at have sammenholdt materialet med andres arbejder kunne nogle trin måske også være sprunget over, hvorved afhandlingens omfang kunne begrænses. Man kan spørge sig selv, hvorvidt alle mellemregninger altid skal publiceres eller blot refereres til som en slags appendix.

Herudover kommer spørgsmålet om selve analysen. Med mit udgangspunkt som musiketnolog savner jeg, at analysen kommer ud over det rent matematiske, bruger de omfattende strukturelle analyser til noget mere. De efter min mening spændende filosofiske overvejelser i indledningen følges heller ikke op i de

følgende kapitler. Men gennem en musikteoretikers øjne vil vurderingen sikkert se ganske anderledes ud!

Eva Fock

1. I artiklen „The Problem of ‘Ethnic’ Perception in the Semiotics of Music“ siger Blacking bl.a.: „There are special problems in the semiotics of Music, first, in defining *what is or is not to be treated as music*. Second, there is *the selection of the unit of analysis*: can a movement of a symphony be treated independently any more than a sentence drawn from a paragraph? Third, *the flexibility of meaning in music is generally greater than in language*, and depends almost entirely on the context of performance and the status of performers and listeners. Fourth, the *nonmusical or extramusical, components of musical structure must be distinguished from those that are irreducibly musical*.“ (*The Sign in Music and Literature*, redigeret af Wendy Steiner, University of Texas Press 1981, s. 186).

Jens Henrik Koudal: *Musiketnologi og folke-musikforskning i Danmark*. (DFS NYT 92/1). København 1992. 32 s. Node. ISBN 87-89759-06-0.

Svend Nielsen: *Dansk folkemusik. En indføring i den traditionelle musik i Danmark*. (DFS NYT 93/1). København 1993. 55 s. Ill. Noder. ISBN 87-89160-03-7.

Dansk Folkemindesamling har i sin serie DFS NYT udgivet to små bøger, hvoraf den ene skildrer den musiketnologiske forskning i Danmark, den anden dansk folkemusik og dens udøvere. Begge publikationer henvender sig til forskere, studerende og andre interesserede, som kunne ønske sig et overblik over de pågældende emner.

Koudal skelner mellem fem hovedretninger i studiet af folkelige musiktraditioner i Danmark og på Færøerne, nemlig (1) den musiketnologisk/sanghistoriske, (2) den musikvidenskabelige, (3) den tekstlig/folkloristiske, (4) den danseetnologiske og (5) den æstetisk-litterære. I artiklen har han valgt fortrinsvis at beskæftige sig med de to første, hvor interessen koncentrerer sig om musikken i dens samspil med miljøet og om musikken selv. Arbejdet med folkemusikken inddeler han i tre hovedperioder: før 1900, 1900-1960 og 1960-1990. Behandlingen af disse tre perioder udgør artiklens hoved-